

Een kerstlied voor alle kinderen

Koning Jezus, gloria, Zoon van God, halleluja

In het Liedboek - Zingen en bidden in huis en kerk is in de rubriek kersttijd als Lied 498 'Bethlehem, o uitverkoren stad' opgenomen. De redactie vroeg Johan Haaksma een compositie bij deze melodie te schrijven.

Bij het voorbereiden tot het schrijven van deze liedbespreking ontdekte ik dat er in de verschillende bladen, waaronder *Muziek & Liturgie*, nog weinig geschreven was over de dichter van dit lied, Wonno Bleij. Het accent van deze liedbespreking komt daardoor te liggen op het werkzame leven van Wonno Bleij en in mindere mate op de tekst van dit lied.

Opmaat

De melodie van dit lied is wereldberoemd en draagt de naam *Irby*¹. Velen zullen het herkennen als 'Once in Royal David's City', de *Processional Hymn* in het *Festival of Lessons and Carols*. Dit lied, gedicht door Cecil Frances Humphries (1818-1895), verscheen in 1848 in de bundel *Hymns for Little Children*. Een naamsvermelding van de dichteres bleef daarbij achterwege, zoals destijds gebruikelijk bij ongehuwde vrouwen. Nadat ze in 1850 met de zes jaar jongere Alexander Williams in het huwelijk trad, kon ze eveneens uit de anonimiteit treden. Latere edities van *Hymns for Little Children* zijn voorzien van haar naam: Mrs. C.F. Alexander.

De melodie is van Henry John Gauntlett (1805-1876); hij componeerde deze in zijn laatste levensjaar. Gauntlett was vanaf zijn tiende jaar organist en schreef meer dan duizend liedmelodieën, waarvan *Irby* zeer bekend is geworden.

De bekendste vertaling is wellicht 'In de stad van koning David', zoals zowel Fred Keessen (1925-2013) als Hendrik van 't Veld (geb. 1932) vertaalden. In het *Liedboek - Zingen en bidden in huis en kerk* is de tekst van Wonno Bleij gebruikt. Hij maakte een vrije bewerking van de thematiek van 'Once in Royal David's City', die al in 2011 als Lied 4 was te vinden in de bundel *Ook in het vuur is Hij nabij*.

Wonno Bleij

Wonno Bleij werd op 28 januari 1937 in Amsterdam geboren als zoon van Jacques Henri Guillaume Bleij (1897-1955) en Jacoba Lamberta Bleij-van Ancum (1896-1990). De verklaring voor zijn voornaam was helder: 'Het Duitse woord *Wonne* ('blijdschap', 'gelukzaligheid') had vader Bleij in ver-

schillende liederen en koorteksten ontmoet [...] en een kleine ombuiging naar Wonno lag daarom snel voor de hand.² Jacques Bleij was organist van de Nederlands-Hervormde Jeruzalemkerk in Amsterdam-West en dirigeerde verschillende koren.

Al tijdens zijn opleiding aan het gymnasium vond zijn vader dat hij theologie moest gaan studeren, maar Wonno gaf de voorkeur aan de Duitse taal. Echter, deze studierichting verliet hij na twee jaar om alsnog theologie te gaan studeren.

Bleij begon als proponent in de Johanneskapel in Amstelveen, waar hij op 16 april 1967 zijn intrede deed. Hij is er nooit meer weggegaan. Toen de evangelisch-lutherse gemeente van Den Haag in 1987 een beroep op hem uitbracht, bedankte hij daarvoor. Hij zou 'zijn' gemeente van de Johanneskapel tot 2002 dienen. Hij was zeer geliefd, waardoor de gemeente met name in het begin van zijn predikantschap almaar groter werd. Vele jaren werkte hij samen met zijn eerste vrouw Marijke Bleij-Pel, die er werkzaam was als cantor, koor- en kinderkoorleider. Ook na hun scheiding werkten ze nog regelmatig samen.

Kinderdiensten

Zijn interesse voor het kinderlied ontstond toen Bleij vanaf 1963 betrokken raakte bij kinderdiensten in Heemstede onder leiding van ds. Marie Louis Willem Schoch (1911-2008). Deze diensten werden uitgezonden door de IKOR. Vanaf 1967 verplaatste hij deze kinderdiensten naar Amstelveen. In 1976 ging de IKOR samen met CVK en ontstond de IKON, die de uitzendingen voortzette. Een weerslag van deze diensten is te vinden in de vierdelige serie *Kinderdiensten*.³ Daarin is een 'orde van de kinderdienst' opgenomen.

Deze liturgie is terug te voeren op de romeinse mis, voor zover het het 'woord'-gedeelte betreft en met weglating van een aantal elementen omdat het hier uitsluitend om kinderen gaat.⁴

In de inleiding in het tweede deel van de serie beschrijft Bleij waarom bepaalde keuzes zijn gemaakt. Daaronder viel ook dat hij rekening diende te houden met de beschikbare zendtijd; de diensten moesten dus niet te lang duren.

De orde van zo'n kinderdienst zag er als volgt uit⁵:

- Een lied naar Psalm 122 (in een bewerking van Marijke Bleij-Pel)
- Bemoediging (alternerend tussen een kind en allen)
- Psalm van de zondag
- Kyrie en Gloria (ingeleid door een kind, gevolgd door een toonzetting van Niek Hermanides)
- Groet
- Gebed en zondagsgebed
- Lezing (door een kind)
- Zondagslied
- Preek
- Preeklied
- Voorbeden (door kinderen)
- Onze Vader, met gezongen doxologie en overgaande in een gezongen zegenbede (een bewerking naar Psalm 121 van Marijke Bleij-Pel)

In zijn zowel praktische als pedagogische toelichting op deze serie zegt Bleij:

*Na de preek komt het preeklied: een commentaar op de preektekst. Maar [dat is] ook al geen absolute wet. Men kan niet altijd liederen vinden die op de tekst slaan. En bovendien is een themadienst erg vermoeiend, als in álles dat thema terugkomt.*⁶

Als het over de verkondiging gaat, is zijn laatste zin in het voorwoord van het derde deel veelzeggend: 'Men kan beter helemaal niets vertellen dan een vertelling zonder geheim.'

Vanuit het gesproken woord trekt Bleij deze lijn door naar de muziek:

Op het gebied van de kerkmuziek moeten geen concessies worden gedaan. Het is onbegrijpelijk waarom men in de kerk de muzikale honger van de kinderen weigert te stillen met gekwalificeerd voedsel. [...] Merkwaardig genoeg is dat men in Nederland het geestelijke lied voor het kind en voor de volwassene wijd uit elkaar houdt. Met welk selectieprincipe? Aan een melodie kan men het overigens niet horen. Een kinderachtige melodie is niet geschikt voor kinderen, maar gewoon een kinderachtige melodie. [...] De bloedarmoede in de praktijk van de kerkmuziek, waardoor een rijk cultuurbezit braak blijft liggen, vindt wellicht hier

*zijn oorzaak. Oorzaak in een misverstand. Ook kinderen hebben een stem en hebben oren.*⁷

Wonno Bleij heeft samen met organist Niek Hermanides en koorleider Marijke Bleij-Pel gedurende vijftientig jaar de tweewekelijkse kinderdiensten voor de radio verzorgd. De creativiteit van organist Niek Hermanides (1926-2015) bestond uit het componeren en arrangeren van begeleidingen voor de speelgroep en soms voor het componeren van melodieën. De liefde van deze mensen voor het verzorgen van deze kinderdiensten was groot. Het kwam voor dat Hermanides 's morgens van Bleij telefonisch het verzoek kreeg om bij een nieuwe tekst van zijn hand een melodie te maken. Eén die dan wel direct geschreven moest worden omdat deze nog 's middags met het kinderkoor gerepeteerd moest worden terwijl aan het einde van de middag de radio-opname wachtte.⁸

*Toen in 1982 van hogerhand de uitzendingen werden stopgezet leverde dat veel kritiek en protestbrieven op, niet alleen van ouders met jonge kinderen, maar ook van bejaarde luisteraars; want dat was Wonno's gave: hij preekte niet alleen voor kinderen, hij wist ook ouderen te boeien.*⁹

Het werk dat Bleij voor deze kinderdiensten verzette, was enorm. Daardoor zou bijna vergeten worden dat hij daarnaast een fulltime aanstelling had als predikant van de lutherse Johanneskapel. Een plek die hij ambieerde, en Bleij vond in de kerk een klankbord:

*Het is een voorrecht van de prediker. En dan zijn mensen je nog dankbaar ook. Ik heb altijd met de bijbel in de ene en de krant in de andere hand gepreekt. Als je de kerk weg doet, is er weer een gesprekspodium verdwenen.*¹⁰

Naast zijn pastoraat in Amstelveen was hij ook zeventwintig jaar gevangenispredikant, eerst in hartje Amsterdam en later in de Bijlmerbajes.

Bestuurlijke functies

De bestuurlijke kwaliteiten van Wonno Bleij vielen al snel op. Al in 1970, slechts drie jaar na zijn intrede in luthers Amstelveen, werd hij verkozen tot tweede secretaris van de synode van de Evangelisch-Lutherse Kerk in het Koninkrijk der Nederlanden, niet veel later werd hij vicevoorzitter en in 1975 president van de synode, een functie die hij tot 1984 zou bekleden. Het was Bleij die de lutherse synode voorbereidde om in 1985 het Samen-op-Weg-proces aan te gaan; een traject dat niet zonder hindernissen zou worden afgelegd. De oecumene was Bleij echter (toe)vertrouwd; in Amstelveen werkte hij al jaren samen met hervormden, gereformeerden en rooms-katholieken.

Wonno Bleij. Foto: privécollectie familie Bleij.

Aan het begin van zijn presidentschap stond Bleij voor de taak om een vergadering van tien dagen bij te wonen van het dagelijks bestuur van de Lutherse Wereld Federatie. Dat was een spannende exercitie voor hem; Nederland was bij de LWF een blinde vlek. Zijn bestuurlijk vermogen bleef ook daar niet onopgemerkt. Hij werd gekozen in het *executive committee*, het dagelijks bestuur. Toen in 1985 het Samenop-Weg-proces zich aandiende, was het op nadrukkelijk verzoek van Bleij dat de LWF hierbij betrokken zou worden. Zo zou vanuit de Wereldfederatie worden meegekeken met de positie van de relatief kleine Evangelisch-Lutherse Kerk in het omvangrijke Nederlandse fusieproces.

Bij de totstandkoming van de Protestantse Kerk in Nederland zorgde Bleij samen met o.a. Prof. Joop Boendermaker (1925-2018) en Prof. Sonny Hof (geb. 1932) voor de lutherse inbreng binnen de PKN. Boendermaker sprak daar later over: 'Door hem [Wonno Bleij] is vooral de opvatting van het ambt in de kerkorde gekomen.'¹¹ Op dat gebied waren er tussen de hervormden, gereformeerden en lutherseren nogal wat verschillen. Sinds de totstandkoming van de PKN in 2004 is sprake van het 'openbare ambt van Woord en Sacrament', dat uitwaaiert in drie ambten en verschillende diensten of

bedieningen. De kerkmusicus is voortaan een van de bedieningen, en voor de lutheranen was dat een nieuwe situatie. Het unieke lutherse ambt van kerkmusicus was daarmee verdwenen.

Na eerst vicevoorzitter te zijn geweest, was Bleij van 1979 tot 2008 voorzitter van de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied, een bestuur waarvan hij vanaf 1972 lid was.¹² Als voorzitter van de ISK heeft hij de aanzet tot de ontwikkeling van het *Liedboek* (2013) begeleid en de kaders daarvoor mede uitgezet. Dat deed hij met trouw, durf, bestuurlijke ervaring en grote kennis van theologie en liturgie. Zijn grote passie was immers het kerklied zelf.

Bleij had ervaring met de beleidsontwikkeling van een liedboek, want vanaf 1966 was hij lid van de Interkerkelijke Gezangencommissie en raakte zo betrokken bij de totstandkoming van het *Liedboek voor de kerken* (1973). In deze bundel schreef Bleij alle cursief gedrukte teksten onderaan de bladzijden die als uitgangspunt voor een meditatie zouden kunnen dienen. Ook verzorgde hij een overzicht van 'Liederen die geschikt zijn om kinderen met het liedboek vertrouwd te maken'. Een pagina die overigens op het allerlaatste moment als laatste bladzijde aan het *Liedboek-1973* werd toegevoegd. Ook bij de ontwikkeling van de achtdelige serie liedbundels *Zingend Geloven* (1981-2004) en de liedbundel *Tussentijds* (2005) was hij betrokken. Hij leverde daar zelf ook liederen voor.

De media

Naast het verzorgen van de eerdergenoemde radio-uitzendingen raakte Bleij ook betrokken bij de televisie. De NCRV verzorgde vanaf 1976 gedurende twee decennia de serie *Kerkepad*, waarin de geschiedenis werd belicht van Nederlandse kerken en kloosters. Nadat Bleij in 1982 moest stoppen bij de radio was hij van 1983-1986 als presentator van *Kerkepad* op de Nederlandse beeldbuis te zien.

Gedurende zijn werkzame leven als predikant, en ook daarvoor en daarna, verscheen zijn naam talloze malen in de krant. Niet in de laatste plaats vanwege de kinderdiensten die hij leidde, maar ook vanwege de interviews die hij gaf en artikelen die hij schreef over kerkelijke aangelegenheden. Het is aardig te memoreren dat zijn naam voor het eerst al op 17 december 1959 in een krant stond, bij een aankondiging in het Algemeen Handelsblad van een 'Kerstdienst voor jongeren te Amsterdam'. In die dienst, gehouden in de Amstelkerk, was Marijke Pel dirigent van de Middelbare Scholieren Kantoorij, Wonno de organist en stond een ensemble van het Amsterdams Conservatorium onder leiding van Louis van Dijk.¹³

Emeritaat

Op 27 januari 2002, een dag voor zijn vijftenzestigste verjaardag, nam hij afscheid van 'zijn' gemeente en de Johanneskapel. Na die tijd werd Wonno Bleij steeds minder actief. De ziekte van Parkinson, die hem toen al acht jaar teisterde, was daarvan de oorzaak. Schrijven ging niet meer, maar zijn interesse bleef onverminderd. Hij bleef commentaar leveren, bijvoorbeeld als hij zelf ter kerke ging en er door dienstdoende predikanten geëxperimenteerd werd: 'Sommige voorgangers nemen hun eigen geloofsbelijdenis mee. Dan ben ik altijd weer nieuwsgierig wat ik nou weer geloof.'¹⁴ In 2002 sprak hij de wens uit dat de SOW-kerken 'in wording' niet alleen overmatig met zichzelf bezig moest blijven zijn, maar dat de kerk zich ook naar buiten dient te richten.

Alhoewel hij herstellende was van een heupoperatie kwam zijn overlijden op 2 mei 2011 onverwacht. Ds. Wonno Bleij werd vierenzeventig jaar.

Verzamelde liederen

In 2011 verscheen de liedbundel *Ook in het vuur is Hij nabij*. Een liedboek met bijbelse liederen voor kinderen en grote mensen - een duidelijke subtitel. Het liedboek telt 104 liederen. Op de cover staat onderaan, bijna onopvallend '...wie niet gelooft wat ik vertel, die vraagt het maar aan Daniël.' Een glimlach kon ik niet onderdrukken toen ik deze regel las, want daarin herken je de lutherse speelsheid en ontspannenheid.

Helaas heeft Bleij de verschijning van de liedbundel zelf niet meer meegemaakt. Toen op zaterdag 1 oktober 2011 onder grote belangstelling in de Evangelisch-Lutherse Kerk in Woerden de presentatie plaatsvond van het boek *Lutheranen in de Lage Landen*¹⁵, vroeg de Interkerkelijke Stichting voor het Kerklied aan de organiserende instantie of zij op diezelfde dag de bundel met verzamelde liederen van Wonno Bleij mocht presenteren. En zo overhandigde aan het einde van die dag ds. Ilona Fritz als voorzitter van de ISK voor een overvolle kerk het eerste exemplaar aan Bleijs (tweede) echtgenote Margrietha Berends. Fritz sprak daarbij:

De uitgave was gedacht als afscheidscadeau en dankbetuiging voor Wonno Bleij. Het persklaar maken heeft echter langer geduurd dan verwacht was. Pieter Endedijk is met Wonno Bleij begonnen de liederen te verzamelen. Wim Kloppenburg heeft vervolgens de losse verzameling van manuscripten voor deze uitgave gereedgemaakt, waarvoor wij hem als ISK zeer erkentelijk zijn. De bundel heet 'Ook in het vuur is Hij nabij, ...wie niet gelooft wat ik vertel, die vraagt het maar aan Daniël.' Wonno Bleij zocht in elk bijbelverhaal naar Gods wegen en bedoelingen met mensen.

[...] *En dit was de kern voor hem, de kern van het verhaal. Van hieruit kon hij vanuit een bekend bijbelverhaal niet alleen maar navertellen maar vooral een verrassende invalshoek geven en in een nieuw licht zetten. En dit nieuwe licht kreeg extra kleur doordat hij er beelden uit andere bijbelverhalen invoegde.*¹⁶

Wim Kloppenburg was ook bij deze presentatie aanwezig en vulde Fritz kort aan. Hij memoreerde dat hij in de archieven van de IKON nog elf bandopnamen vond met liederen van Wonno Bleij. Tot zijn verrassing vond hij daar ook twee liederen die niet aanwezig waren bij het materiaal dat hij samen met Endedijk had uitgezocht. Daardoor ontbreken deze in de bundel.¹⁷

De liedtekst

Terug naar het lied van de muziekbijlage. 'Bethlehem, o uitverkoren stad' is onder nummer 4 te vinden in de genoemde liedbundel 'Ook in het vuur is Hij nabij'. Bethlehem als uitverkoren stad in het veld van Efrata verwijst ook naar de herder David die daar de schapen van zijn vader weidde. Omdat Samuël op bezoek was gekomen liet zijn vader Isai, of Jesse, hem roepen opdat hij snel thuis zou zijn. Daar aangekomen zalfde Samuël herder David tot koning. Vele eeuwen later trokken al die afstammelingen naar Bethlehem.

Eveneens is de eerste tekstregel een verwijzing naar Micha 5: 1 'En gij, Betlehem Efrata, al zijt gij klein onder de geslachten van Juda, uit u zal Mij voortkomen die een heerser zal zijn over Israël'.

Met de naam Jozua voegt Bleij een belangrijke bijbelse notie in: Jezus als de nieuwe Jozua (= de Heer is Redder). Want in het Grieks heet Jozua 'Jesus' en daarmee droeg Hij dus een voor de goede lezer bekende naam.

De tweede strofe refereert aan teksten uit Jesaja 8 waarin men in duisternis is verstoten, en aan Jesaja 9 waarin het juk verbroken is. Teksten die als oudtestamentische lezingen in de kerstnacht klinken. De naar 'ondoordringbaar duister' verwijzende alliteratie 'land van licht noch luister' verwoordt in alle helderheid de misère en verwijst naar Psalm 2, de introitus van de kerstnacht.

De derde strofe opent met een verwijzing naar Psalm 24, 'Heft, poorten, uw hoofden omhoog, en verheft u, gij aloude ingangen, opdat de Koning der ere inga'. Het is de psalm die rond het begin van de zeventiende eeuw als adventspsalm is opgevat. Het vervolg van deze strofe vindt zijn oorsprong in Lucas 3:4, 'Bereid de weg des Heren, maakt recht zijn paden.'

De vierde strofe, niet in het liedboek is opgenomen¹⁸, luidt:

Een woord van dank gaat uit naar Barbara Bleij (dochter van Wonno en Marijke Bleij-Pel) en ds. Kees van der Horst (luthers emeritus predikant en president van de Evangelisch-Lutherse Synode tussen 1991 en 2001).

*Duist're machten zijn gebroken
als Hij zich heeft opgericht,
als de laster wordt weersproken
in zijn helder zonnelicht.
Koning Jezus, gloria,
Zoon van God, halleluja.*

Deze vierde strofe is een vervolg op de voorgaande strofe, want laster weerspreken is recht doen. Hij maakt recht en Hij doet recht. Het is regelrecht afkomstig uit Jesaja 9: 1 'Het volk dat in donkerheid wandelt, ziet een groot licht'.

De vijfde strofe, eveneens niet opgenomen in het liedboek, luidt:

*Nu zal op de troon van David
vrede Gods gezeteld zijn.
Deze Koning zal rechtvaardig
heersen in zijn rijksdomein.
Koning Jezus, gloria,
Zoon van God, halleluja.*

Hierin valt direct de tekst uit Psalm 85: 11-12 te herleiden: 'Goedertierenheid en trouw ontmoeten elkander, gerechtigheid en vrede kussen elkaar, trouw spruit voort uit de aarde, en gerechtigheid ziet neder van de hemel'. In de lutherse traditie wordt deze psalm op de derde adventszondag *Gaudete* (Verheugt u) gezongen, de eerste twee strofen als introïtus en de laatste twee strofen als gradualepsalm. De zesde strofe, in het *Liedboek* als vierde opgenomen, haakt

evenals de voorgaande aan bij Psalm 85. De gerechtigheid baant zich een weg naar de toekomst, naar een land dat God bemint. Deze psalmtekst smeedt deze twee strofen, in spreekwoordelijke zin, aaneen.

De zevende en laatste strofe, in het *Liedboek* als vijfde opgenomen, is het 'Gloria in excelsis Deo' uit Lucas 2. Wanneer Bleij dicht 'voor de herder der geringen', is dat veelzeggend. Aan de kinderen legde Bleij dit als volgt uit:

Herders zorgen voor wat van een ander is. Herders zetten hun leven in voor de veiligheid van dat beestje dat aan hun zorg is toevertrouwd. [...] Daarom is in de bijbel het herderschap ook zo'n belangrijk beroep.¹⁹

De link naar Jezus als Herder wordt in dit kerstlied ook een link naar het paasverhaal.

Iedere strofe wordt afgesloten met een doxologie, met 'Gloria in excelsis Deo! Halleluja, looft God'. De tekst die zich bij uitstek laat uitzingen vanaf de hoogste tonen van deze melodie, als engelenzang ...

Zo dichtte Wonno Bleij een zeer toegankelijke en vrije bewerking naar het beroemde lied 'Once in royal David's City', waarbij hij ook de melodie prefereerde. Kernachtig bezingt hij het kerstverhaal en haakt aan bij de lezing uit het Oude Testament, schampt een beetje de introïtuspsalm van de kerstnacht én raakt subtiel aan het Paasverhaal. Een uitgelezen lied voor de kerstnacht, voor oud en jong! •

¹Ralph Vaughan Williams vernoemde de melodieën naar de plaats waar hij ze voor het eerst gehoord had. Zie ook mijn bijdrage in *Muziek & Liturgie* 2021, no. 2, pag. 19

²Hans Jansen, in: *Musica Sacra*, september 2011

³Ds. W. Bleij, *Kinderdiensten* (vier delen). Callenbach, Nijkerk z.j.

⁴*Kinderdiensten*, deel 2, pag. 7

⁵*Kinderdiensten*, deel 1, pag. 11 e.v. In deel 2 worden enige alternatieven aangegeven.

⁶*Kinderdiensten*, deel 2, pag. 11

⁷*Kinderdiensten*, deel 1, pag. 9-10

⁸Desgevraagd voegt Wim Kloppenburg hieraan toe: 'Behalve de kinderdiensten waren er daarna ook andere programma's waar het kinderkoor bij betrokken was, namelijk *Klok en klepel* en *Wat er niet in het Liedboek staat*, waarbij ik orgel speelde.'

⁹Niek Hermanides, in: *Musica Sacra*, September 2011

¹⁰*ELKKwartaal*, juni 2002

¹¹*ELKKwartaal*, juni 2011

¹²Barbara Bleij reageerde desgevraagd: 'Ook hier werkte hij ondanks hun scheiding nog steeds samen met mijn moeder, die jarenlang erg veel werk voor de ISK heeft gedaan.'

¹³*Algemeen Handelsblad*, donderdag 17 december 1959, pagina 2

¹⁴*ELKKwartaal*, juni 2002

¹⁵K.G. van Manen (red.): *Lutheranen in de Lage Landen - Geschiedenis van een godsdienstige minderheid*. Boekencentrum, 2011

¹⁶De auteur van dit artikel maakte een geluidsopname van deze toespraak.

¹⁷De titels van deze twee liederen zijn: 'De landman zoekt de halmen uit' en 'Koning Nimrod'. Destijds waren deze op de website van uitgeverij Boekencentrum te downloaden.

¹⁸Pieter Endedijk reageerde desgevraagd dat de liedboekredactie zeven strofen waarschijnlijk te veel vond om in een keer te zingen. Daarbij zouden de twee strofen gemist kunnen worden, omdat volgens de redactie de kwaliteit wat minder was. Maar vooral ervoeren zij dat de lijn tussen de huidige strofen 3 en 4 nu sterker werd omdat daar de psalmteksten worden aangehaald die in de adventstijd van belang zijn.

¹⁹*Kinderdiensten*, deel 2, pag. 53